

Sygn. akt II USK 120/21

POSTANOWIENIE

Dnia 24 marca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Leszek Bielecki

w sprawie z wniosku M. Ż.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.
o emeryturę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 24 marca 2021 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 16 października 2019 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 16 października 2019 r., sygn. akt III AUa (...) oddalił apelację wnioskodawcy M. Ż. od wyroku Sądu Okręgowego w B. z 7 czerwca 2019 r., sygn. akt V U (...) oddalającego jego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 12 września 2018 r. odmawiającej przyznania mu prawa do emerytury.

Wnioskodawca zaskarżył powyższy wyrok w całości skargą kasacyjną. Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił naruszenie prawa materialnego, a mianowicie art. 9 ust. 1 oraz art. 10 ustawy z dnia 2 lipca 1958 r. o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudniania młodocianych w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy (Dz.U. z 1958 r. Nr 45, poz. 226 ze zm.) oraz art. 6 ust. 2 pkt 3, art. 174 ust. 2 pkt 1, art. 32, art. 184 w związku z art. 32 ustawy z dnia

17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 291 ze zm.) oraz § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) przez nieuprawnione przyjęcie, iż brak jest podstawy do zaliczenia skarżącemu okresu od 26 czerwca do 31 sierpnia 1976 r. jako okresu składkowego lub nieskładkowego, a tym samym błędne uznanie, że w spornym przedziale czasowym nie istniał obowiązek ubezpieczenia społecznego, tym samym bezzasadne założenie, że nie legitymuje się on wymaganym okresem składkowym i nieskładkowym w wymiarze 25 lat, co skutkuje niemożnością przyznania świadczenia emerytalnego wobec rzekomego braku ziszczenia przesłanek ustawowych. Dodatkowo skarżący zarzucił naruszenie art. 233 § 1 oraz art. 328 § 2 k.p.c. przez sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z zebrany w sprawie materiałem dowodowym, dokonanie oceny zebranych dowodów w sposób wybiórczy i dowolny, z przekroczeniem granic swobodnej oceny sędziowskiej, wbrew zasadom logiki i doświadczenia życiowego, oraz nie odniesienie się w uzasadnieniu wyroku do wszystkich podniesionych zarzutów i przeprowadzonych dowodów, co doprowadziło do błędnego ustalenia stanu faktycznego sprawy i nierozpoznania jej istoty, a także co uniemożliwia kontrolę instancyjną na podstawie samej treści uzasadnienia.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazując na art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. W pierwszej kolejności wskazał na oczywistą zasadność skargi wobec naruszeń przez Sąd Apelacyjny w (...) przepisów prawa materialnego wskazanych jako podstawa skargi kasacyjnej przez przyjęcie, że okres od 26 czerwca do dnia 31 sierpnia 1976 r. nie zalicza się do okresu składkowego, podczas gdy skarżący w tym czasie związany był umową o przyuczenie do zawodu zawartą na okres 3 lat od 1 września 1973 r. do 31 sierpnia 1976 r. W ocenie skarżącego nie można w takiej sytuacji przyjąć, że umowa ta rozwiązała się automatycznie z chwilą wręczenia świadectwa ukończenia szkoły. Sformułował również zagadnienie prawne: „jak należy traktować okres pomiędzy wydaniem świadectwa ukończenia szkoły zawodowej po okresie pobierania nauki zawodu a dniem, w którym z młodocianym zawarto umowę o pracę?”. Jak przyjął

Sąd Apelacyjny, jest to okres „zawieszenia”, gdyż nie jest się już uczniem, a jeszcze nie jest pracownikiem. W ocenie skarżącego pozostaje to jednak w sprzeczności art. 6 ust. 2 pkt 3 ustawy emerytalnej oraz z zapisami umowy o przyuczenie do zawodu, która zawarta została ze skarżącym na trzy lata, bez wyłączenia okresów wakacyjnych. Podkreśli przy tym, że już po wydaniu świadectwa ukończenia nauki a przed zawarciem umowy o pracę, w legitymacji ubezpieczeniowej skarżącego dokonany został wpis, co świadczy o tym, że umowa o przyuczenie do zawodu nadal obowiązywała.

Wniósł o uchylenie i zmianę zaskarżonego wyroku przez uwzględnienie skargi i przyznanie skarżącemu prawa do emerytury oraz o zasądzenie od organu rentowego na rzecz skarżącego zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym według norm przepisanych, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. W konsekwencji tego, w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie.

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub

wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Przy powołaniu się w skardze kasacyjnej na przesłankę przedsądu jaką jest jej oczywista zasadność należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z 5 września 2008 r., I CZ 64/08). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego z 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego: z 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743; z 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133).

Natomiast warunkiem skuteczności wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w związku z występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego jest przedstawienie problemu o charakterze abstrakcyjnym, dotychczas

nierozstrzygniętego w orzecznictwie lub wymagającego pogłębionej wykładni przepisów prawa. Takim zagadnieniem prawnym jest zagadnienie, które wiąże się z określonymi przepisami prawa materialnego lub procesowego, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia konkretnej sprawy, lecz także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Przedstawienie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o merytoryczne rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez sformułowanie problemu prawnego wymagającego rozstrzygnięcia, określenie przepisów prawa, w związku z którymi powstało, i powołanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero wtedy Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” i to „istotnym” (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 10 września 2014 r., I CSK 729/13, LEX nr 1532950; z 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, LEX nr 1622307).

Powyższych wymagań skarżący jednak nie spełnił i nie zdołał wykazać występowania w sprawie wskazanych przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. W polemicznym uzasadnieniu takiego wniosku brak jest bowiem jakichkolwiek argumentów dla poparcia tezy o tak rozumianej oczywistej zasadności skargi.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem i jednolitym stanowiskiem doktryny przepisy prawa ubezpieczeń społecznych powinny być wykładane ściśle, co oznacza w zasadzie prymat dyrektyw wykładni językowej w odniesieniu do pozostałych metod wykładni, w tym wykładni systemowej i wykładni historycznej lub celowościowej. W wyrokach z 28 czerwca 2016 r., I UK 256/15 (LEX nr 2093747), oraz z 13 grudnia 2017 r., III UK 286/16 (LEX nr 2428768), Sąd Najwyższy przyjął, że niesporządzenie pisemnej umowy o naukę zawodu nie przesądza o niemożliwości zakwalifikowania spornej pracy jako okresu składkowego z art. 6 ust. 2 pkt 3 ustawy emerytalnej. Decydujące jest w tym wypadku ustalenie, czy ubezpieczony faktycznie wykonywał zatrudnienie na warunkach określonych w ustawie o nauce zawodu. W orzecznictwie Sądu Najwyższego nie ma więc rozbieżności co do wykładni art. 6 ust. 2 pkt 3 ustawy emerytalnej. Sąd Najwyższy konsekwentnie zwraca uwagę, że istotne jest, aby warunki wykonywania czynności przez ubezpieczonego korespondowały z właściwościami pracowniczymi

(odpowiadały modelowi umowy o naukę zawodu). Tymczasem w rozpoznawanej sprawie Sąd Apelacyjny ustalił, że skarżący pracował do dnia ukończenia szkoły, tj. do 25 czerwca 1976 r. a wynagrodzenie za pracę za część czerwca, lipiec oraz sierpień 1976 r. nie zostało mu wypłacone. Natomiast pracę w (...) Przedsiębiorstwie (...) podjął dopiero 1 września 1976 r. Skarżący nie wykazał, aby w spornym okresie, pomimo zakończenia nauki z szkole zawodowej, nadal odbywał praktyki, które odpowiadały zatrudnieniu pracowniczemu.

Powyższe oznaczało, że skarga kasacyjna nie spełniła przesłanek wymaganych do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania, ponieważ powołane w niej twierdzenia i wątpliwości w istocie rzeczy ograniczały się do polemiki z ustalonym przez Sąd drugiej instancji stanem faktycznym oraz jego oceną prawną.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c.